

Bicskei Zoltán

27 kórus* szabadság

Hangjáték – valós történettel**

A hangjátékban említett valós szereplők:

Willis Conover – jazzkritikus, a The Voice of America szerkesztője
 George Wein, a Newport Jazzfesztivál alapítója, vezetője, impresszárió, „zongorista”
 Technikus – Avakian segédje
 Mérnök, Georgi – George Avakian, a Columbia Records hangmérnöke
 Paul Gonsalves – tenorszaxofonos, az Ellington nagyzenekar tagja
 Duke Ellington – zongorista, zenekarvezető
 Ella Fitzgerald – énekesnő
 Domi – Domonkos István – költő, zenész
 Bicskei Zoltán – jazzszervező, esszéíró
 Ildi –Törteli Ildikó, B. Z. felesége
 Jovica Milošević Fitzgerald – újvidéki „jazzörült”
 Papa Jo Jones – jazzdobos, a Count Basie nagyzenekar tagja
 Woode – Jimmy Woode – nagybőgős, az Ellington nagyzenekar tagja
 Sam – Sam Woodyard – dobos, az Ellington nagyzenekar tagja
 Cat – Cat Anderson – trombitás, az Ellington zenekar tagja
 Roland Rahsaan Kirk – vak szaxofonos, fuvolás
 Oscar Peterson – jazz-zongorista
 Sonny Stitt – tenorszaxofonos
 Hamp – Lionel Hampton, vibrafonos, zenekarvezető
 Pepper – Art Pepper – a Lionel Hampton Big Band szaxofonosa
 Jimmy – Jimmy Hamilton, az Ellington zenekar klarinétosa
 Pannonica – Annie Pannonica de Koenigswarter-Rothschild bárónő, a modern jazz támogatója.

A világ legismertebb bankárcsaládjának brit ágából származó hölgy eredeti neve Kathleen Annie Rothschild (1913) volt, a Pannonica becenevet még gyermekkorában kapta édesapjától, aki egy színpompás – Magyarországon honos – lepke latin neve (Eublemma pannonica) után nevezte el. Férje, a francia diplomata Jules de Koenigswarter báró után lett Pannonica

de Koenigswarter néven ismert. Románca Thelonious Monkkal ismert volt, akárcsak barátsága Charlie Parkerral, aki lakásán hunyt el.
 Bebo – Jovanka Bebo Stepanović – az Újvidéki Rádió zenei szerkesztője
 Miles – Miles Davis – trombitás, zenekarvezető
 Tony Williams – jazzdobos, Miles Davis dobosa az idő tájt
 Newm/Nyúm – Király István – ómoravica tenorszaxofonos, karmester, a bostoni Ritz főpincére
 Dormán – Dormán László – fotós, jazzíró, rádióriporter

* Jazz-zenei szakkifejezés, az akkordmenet egyszerű végigjátszását nevezzük 1 kórusnak.

** A hangjáték cselekményének majdnem egésze – részleteiben is egyezően – valóban megtörtént.

Férfihang: 1956, Newport.

Bemondó: Kedves hallgatóink, Duke Ellington koncertjét hallják a newporti fesztiválról. A felvétel Willis Conover, a Columbia Records műsorvezetője ismerteti!

Willis Conover búgó hangja: The Voice of Amerika. This is the time for jazz... (A magnószalag fölgyorsul, torz, csipogó hang.)

George Wein: Pakold össze, Georgi!

Mézők (George): Ilyen felvételem még sosem volt, pedig nem ma lettem hangmérnök...

George Wein: Pedig nem megy le.

Mézők: (döböntően) Hogyhogy?

Wein: Van ez így, tudod.

Mézők: Mi lesz veled?

Wein: (főlényesen) Ne szarj be, fiú!

Mézők: (dühösen) Ezt nem lehet megsemmisíteni! Nézzen csak ki, uram... Két órája vége a koncertnek, és még mindig nem széledtek szét! Ez az erő...

Wein: (főlényesen) Azt mi mondjuk meg, fiam, mi az erő.

Mézők: Ugye tréfál, Wein úr?

Wein: (komoran) Add a felvételt!... (Georgi nem mozdul.) Ne aggódj, megőrzik valahol.

Mézők: (komoran) Ezek vannak odakinn, Wein úr!

Wein: Hátrább az agarakkal, fiú!

Mézők: (sértődötten) Már hétezeren hallották!

Wein: (cinikusán) Na és? Tíz év múlva a kutya sem fog rá emlékezni.

Mézők: Ilyet nem lehet elfelejteni.

Wein: (lakonikusán) Még Krisztust is elfelejtik, ember! Te is tudod: benn vagyunk a szobájukban. Arra emlékeznek, amit mi sugárzunk. Nem egyszer. Ezerszer.

Mézők: (dobbant) Akkor sem így van!

Wein: (mérgeesen) No, add a szalagokat!

Mézők: Az egyesben van. A végét ragasztják, mert a második részt új szalagra kellett venni.

Wein: A fenébe! Rohanok a Waldorfba. Küldd utánam, sietnem kell, vár az Öreg. Már ő is halt a dolgról. (Dohog, távolodóban.) Csak tudnám, ki volt a füle...

Mézők: (Kelletlenül utánaszól.) Átme gyek a közvetítőköcsiba, megsürgetem.

(Kétszeres ajtónyitás, -zárás, közben lépések a nyílt téren és tömegzsongás a távolból.)

Technikus: Hallottam.

Mézők: (aggódva) Kikapcsoltad a mikrofonokat?

Technikus: Ki.

Mézők: (keserűen) Tojnak ezek a zenére.

Technikus: Főnök, odaadja nekik?

Mézők: (fáradtan) Családom van...

Technikus: (föllát) Egy zenéért nem ütök agyon az embert.

Mézők: Belefáradtam...

Technikus: (áhítattal) De ez nem akármilyen Ellington... Nem tűnhet csak úgy el.

Mézők: 1956 legfontosabb felvétele. (Kódolt ritmust [„lófasz a seggedbe”] kopog az asztalra, majd elmosolyodik.) Kapiskálsz?

Technikus: (nevet) Ááá! Jó ember a főnök, tudtam én... Már másolom is...

Mézők: (megjátszva, hangosan) Nem haltottam! (Rácsapja az ajtót, fémlépcsőn le, morogva.) Hol élnek ezek?! A Holdon?!

*

Étteremzaj. A Waldorf csöndes, finom „csilingelése”. Halk zsongás. A háttérben egy hárfát hangolnak.

Pincér: Üdvözlöm a Waldorf nevében, uram. Mit parancsol?

Öreg: (unott, keserű hangon) A szokásosat. Neki is.

Pincér: A titkár úrnak is. Értettem, uram. (Távolodó léptek.)

Titkár: Csak tudnám, miért foglalkoztatja a Nagy Öreget egy „dzsesszkérdés”? (Mekegő e-vel.)

Öreg: (sóhajt) Őt csak a birodalom érdekli.

Titkár: Még csak pénz sincs benne igazán.

Öreg: Egy birodalom, fiacskám – el sem hinnéd! –, a szíveken áll.

Titkár: De hát...

Öreg: Nincs de hát. A többi a díszletezők dolga. (Körülnéz, morog.) Hol van már ez a mitugrász?! Tudja, hogy a Nagy Öreg estére mindent tudni szokott...

Titkár: Akkor sem értem: ez akkor is csak egy zene. Ráadásul a rabszolgáké. Fekete zene...

Öreg: Egy birodalomban nincs „csak”. A szívdoigok a legveszélyesebbek.

Titkár: De akkor meg miért mondták a B-ék találkozóján, hogy még több színes kell ide? A végén még többen lesznek, mint mi, és...

Öreg: (közbevág, lenézően) Elég, titkárkám..., nem kell mindent tudni.

Pincér: (Puha léptekkel érkezik, csörög a csészékkel.) Parancsoljanak, uraim.

Öreg: Na végre...

Titkár: (győzködve) Hát... A Nagy Öreg biztos tudja... (kárörvendően) Meg aztán neki is el kell számolnia a Legnagyobb Öreggel.

Öreg: (egész más hangon, ridegen) Pofa be! Róla nem beszélünk! (komoran) Hányszor mondtam. Ő nincs. (türelmetlenül) Hol van már ez a nyomorult Weinstein...?! Még zongorázni sem tud, de azt hiszi, megvárthat!

Titkár: (megjátszott undorral) Nem is értem, miért kell, uram, önnek egy „ilyennel” foglalkoznia, amikor holnap a belga királlyal parolázunk, a kormányfők meg sorakoznak – akár a verebek a dróton.

Öreg: (teáját keveri, unottan) Ez, titkárkám, rokon ügy. És abban nem lehet hiba.

Titkár: (súgva) Olyan, mint a Pannonica bárónőé volt?

Öreg: Nica? Nica, szegény..., azzal az álmodozó, hosszú arcával...

Titkár: Megfertőzte, ugye, az az elfajzott zene. Azért kellett kitagadni, ugye?

Öreg: (kissé unottan) Ugyan már! Megszegte az alapszabályt: nyilvánosságba vitte a családnevet... Semmi köze nem volt a jazzhez.

Titkár: Jön már a „zongorista”. (gúnyosan) Mi az, hogy jön: fut.

Wein: (aggódó hanggal, lihegve) Mély tisztelem, uram. (Az Öreg morgása.) Titkár úr... Szabad? (A titkár morgása, székhúzás, leül.)

Titkár: A rádiótekercesek, kedves Weinstein?

Wein: Már ragasztják őket, uram, hamarosan...

Öreg: (közbevág, hidegen) Ezt a szót nem ismerem.

Titkár: (élvezettel, negédesen) Mi történt valójában, Weinstein úr?

Wein: Igazából nem nagy ügy, kézben tartom.

Öreg: (ridegen) Ha úgy lenne, itt sem lennének.

Titkár: (könnyedén) Nyugodjon meg, csak érdeklődünk. Pár kérdés nem hagy bennünket nyugodni... Például miért kiabálta, hogy „lázas”?! (megjátszott ijedtséggel) Vagy netán forradalom készül...? (gúnyosan) Az ugye nem lehet, azokat mi szoktuk csinálni.

Öreg: Halljam!

Wein: (nyög) A Herceg..., a Duke volt az oka...

Öreg: (értetlenül) Miféle herceg? (Titkár: Öö...) Azokat már rég elintéztük.

Titkár: (zavartan) Uram..., a zongoristát, Ellingtont nevezik így a feketék.

Öreg: (dühösen a félreértés miatt) És te ezt engeded, Weinstein?

Wein: Mindent nem lehet szabályozni, uram.

Öreg: (előrehajol, halkán) Hogy mondd?!

Pincér: (érkezik, „fentről”) A most érkezett úrnak mit hozhatok?

Titkár: (szárazon) Elmehet.

Pincér: Értettem, uram. (Távolodó léptek.)

Wein: Öö... Ön is tudja, uram, hogy eddig mindent megoldottam, pedig hány éve már...

Öreg: Ne pofázz! (a titkárhoz) Olvasd fel neki! (Wein hosszút sóhaj.)

Titkár: (Ráérősen papírokat kotor elő a táskájából, lassan sorba rakja.) Newport, 1954. Thelonious S. Monk vallásos negroid rítustáncot jár a zongora körül... (Felnéz.) Mind a 16-ot felolvassam, uram?

Öreg: (sziszegve) A rád bízott fesztiválon, Weinstein! (gúnyosan, fenyegetően) Ezt nevezted te világkirakatnak?!

Wein: Ezek csak apróságok, uram... Az ilyesmit jobb észre sem venni.

Titkár: (gúnyosan) Ezt nem „ön” mondja meg – „uram”!

(Csönd.)

Öreg: (elnyújtva, okítóan) A lázadás... az nem számít. Ha kell, úgyis szítunk. Ha nem kell, szétverjük. (Wein felé hajol, más hangon, fenyegetően.) De ha elfeledkeznek rólunk, ha nem kell tőlünk már semmi sem, ha nem kellünk! (súgva, sziszegve) Ha boldogok! – az veszélyes. Nagyon veszélyes. Érted?! Akkor mindennek vége.

Titkár: (komoran) Látja: ez a maga dolga, Weinstein úr. Terelgetni, nyesegetni, néha öntözgetni, de nincs végtelen örömködés, nem engedni, hogy be-le-fe-led-kez-ze-nek.

Öreg: (a titkárhoz) Hívd ide a majmot!

Titkár: A szekrényt? Máris, uram. (Int.)

Wein: (felnyög) Nem kell, uram, többé nem...

Titkár: *(negédesen)* Csak egy csomagot hoz. *(Léptek, átvesznek valamit, az asztalon koppan.)*

Titkár: *(udvariasan a „szekrénynek”)* Köszönjük. *(Távolodó léptek.)*

Öreg: *(évdéssel)* Nem selyemzsinór, kedves uram. *(Wein nyög.)*

Titkár: A legújabb iránymutatás. Szerdáig megtanulja, és aztán átvesszük. Apropos! Jut eszembe, és a tv-szalagok, Weinstein úr?

Wein: *(homlokára csap)* Uramisten!

Titkár: *(dallamosan)* Nem kell félni, Weinstein úúúr. Már elégettük, elzártuk, az is lehet, hogy kidobtuk.

Öreg: No? Hallod?

(Csönd, teát szürcsölnek, kanalak koccanása...)

Öreg: *(foga közül)* Tűnj el!

(Székhúzás.)

Wein: *(egész halkán)* Visszontlátásra...

(Távolodó léptek, teremszongás, finom zajok, a hárfajáték felerősödik.)

*

(Ajtócsukódás, technikus zajok, magnetofon-szalagok tekerése, pakolás.)

Mézők: Mindent kikapcsoltál?

Technikus: *(lakonikusan)* Persze.

Mézők: Jól van... Gyűjtsunk rá. De odakinn, a friss levegőn.

(A riporterkocsi ajtajának nyitása-csukása, lépcsőn le, fűvön léptek, díszletrakodási háttérzajok.)

Technikus: Egy Camelt?

Mézők: *(dohánnyal csörög)* Ez jobb: igazi indián dohány. Öregapám farmjáról. Gyerekkoromban velük törette be a prérilovakat. Szeretted őket az öreg, mert úgy bántak az állatokkal, mint nálunk a Kaukázusban. *(Szippant, kifúj.)* Először körüljárták, körülsimogatták a vadlovet, aztán szembeálltak vele, majd az arcukat a ló pofájához dörzsölték. Egy ideig nézték egymást – aztán lassan, szinte észrevétlen, a nyakánál felcsúsztak a hátára. Olyat sosem láttam, hogy egy ló is ledobta volna őket.

Technikus: *(hosszat szippant)* Mézgaillatú dohány...

Mézők: Utahi.

Technikus: Utahi indián? Itt?

Mézők: Az a díszletes az. Még öregapám bízott rá, amikor otthagytam a farmot. Azóta kísér. *(Szippant, kifúj.)* Ennek még az illata is más.

Technikus: Ja, csak azok a sötét szemüvegesek meg ne érezzék.

Mézők: Kik?

Technikus: Akik ott állnak a zenekari öltözőnél.

Mézők: *(megvetően)* Ezek mindig a feketék nyomában vannak.

Technikus: *(kiköp)* FBI.

Mézők: *(füstöt kifúj)* A fenét. Ezek CIA-sok.

Technikus: Egykutya.

Mézők: A jazz ezekhez tartozik... Akárcsak Wein.

Technikus: *(gúnyosan)* Hegyes fülű egy banda lehet. Szegény Pault is megvallatják majd.

Mézők: No, Gonsalvest nem ébresztik fel egyhamar.

Technikus: *(dühösen)* Majd bevisznek egy tüt vagy egy kis port, mint a vak Rahsaannak, oszt leültetik. A sitten fog rohadni.

Mézők: *(gúnyosan fölnevet)* Akkor azt most elszúrák. Paul tíz éve matrészeg, iszik, mint a kefekötő, de allergiás a drogra. Csak ezek a seggfejek nem tudják.

Technikus: Duke-ot nem bántják?

Mézők: Most nem. De pár hónapig szaporodnak a rossz kritikák, bezárulnak a nagy koncerttermek, nem mindig kap stúdiót, kisebb gázsit nyomnak neki... Szóval hidegen sütögetik. Úgy „demokratikusan”.

(Nagyot szippantanak, lassan kifújják a füstöt.)

Technikus: Pedig mekkora nap volt ez! *(súgva)* Mi legyen a másolattal?

Mézők: Kivitted?

Technikus: Persze... *(Füstölnek.)*

Mézők: Jó. Akkor mostantól elfelejtjük. Ahogy prérin szokás a seriffet.

Technikus: *(elgondolkodva)* Holnap a Muddy Watersék játszanak. Bekavar majd az a sok villanygitar, rengő munkánk lesz.

Mézők: *(tétován)* Sok. *(füstöt fújva, kissé tétován)* ...sok lesz a villanygitar... *(dohánylábat köp ki)* Holnap..., ugye holnap..., te fiú, azt hiszem..., én holnap már nem jövök.

Technikus: Hogyhogy?

Mérműk: Hova jöjtek egy ilyen nap után? Ilyen nem lesz még egy. *(Nevet, távolodik.)* Úgy-hogy én is eltűntem..., fölszívódtam..., haha...

Technikus: *(csodálkozva)* Nohát...

Mérműk: *(Szerelési zajok, emberek beszéde, kalapálás – visszakialt.)* Isten veled! *(Kalapálás erősödik.)* Hosszú Léc! Várj meg!

Indián: *(érkezik)* Hallgatom. *(Közeli állvány-szerelési zajok, fémcsörgés.)*

Mérműk: *(együtt lépdelnek)* Gyerünk a kocsi mögé...! *(Elmennek, növekvő kalapálászajok.)*

*

Kakaskukorékolás, vadgalambok, bácskai kisvárosi utcazaj.

Férfihang: Jugoszlávia a '90-es években... Magyarokanizsa.

Motor érkezik az utcán. Kapunyitás. Minden bentről, a házudvarból hallatszik.

Postás: Póóóosta! Nem behívó! Jóóóó napot a kanizsai művészeknek!

Bicskei Zoltán: Halkabban kiabálj! Szévasz... Amúgy meg művész az eszed tokja...

Postás: Szép kis csomag Újvidékről, no, egy autogrammot ide... *(Papírcsörgés.)* Bicskei, de Zoltán... Már viszem is rámázní... „Ő rezervoár!” *(Vaskapunyítás, -csukódás. Távolodó motorzaj.)*

B. Z.: Minden postás ilyen habagajsz?

Ildi: Mit hozott?

B. Z.: Fogd csak meg, Ilduskám!

Ildi: Elég nehéz.

B. Z.: *(Ollócsattogás, papírtépkedés.)* Még egy csomag van benne...

Ildi: Amerikai bélyeggel?

B. Z.: Azzal, hozzá egy levélke.

Ildi: Női kézírással.

(Levélhajtogatás.)

B. Z.: *(izgatottan)* Ezt Bebo küldte Újvidékről. Az amerikai csomagot Jovica felesége vitte be hozzá, a rádióba. A pincéjükben lelt rá a nemrégii lomtanitáskor. *(Sietős papírszaggyatás.)*

Ildi: Magnószalagok?

B. Z.: Azok. De hogy ezek nem Jovicáé, az biztos. Neki nem volt semmiféle gépe. Egész életében csak élő zenét hallgatott. Kész csuda, hogy ezt megőrizte. *(Papírcsörgés.)* Van itt még egy levél... meg angol újságcikkek.

Ildi: Jó hosszú levél. *(Elmegy, lábascörgés, főzőzajok.)* Mire kiszótározod, ősz lesz.

B. Z.: *(elgondolkodva lapozgat)* Lefordítottam.

Ildi: Arra a gatyánk is rámegy.

B. Z.: Ha Jovica eldugta, fontos lehet.

Ildi: Akkor fizesse ő.

B. Z.: *(dühösen)* A túlvilágról?

Ildi: *(sértődötten)* Mit bánom én. Azt csinálsz, amit akarsz.

B. Z.: *(rezignáltan)* Jovica is azt csinálta: úgy élt, ahogy szeretett. Fűtült mindenre. Csak a zene meg a film érdekelte.

Ildi: Meg a konyak.

B. Z.: Ha részeg volt is, beszélni lehetett vele, és a szeme mindig ragyogott.

Ildi: Az asszonyára nem sokat nézett.

B. Z.: Más éltette... Egész nap zsongott, rajongott..., lángolt, mint a gyerekek.

Ildi: Nyakon is vágta érte a guta.

B. Z.: Egyszerűen elégett. Mint a jazz-zenészek...

.....

Ildi: *(Fakanál kopog a lábokban.)* Kivihetnéd a szemetest...

B. Z.: Előbb hívom a fordítót.

(Konyhazajok, vadgerlék az ablakon túlról, és dübörgő diszkóval elsuhan egy autó.)

*

(Kert, fasugóság, madarak, szellő. Kapunyitás és -csukódás.)

B. Z.: *(érkezik)* Ilduuus!

Ildi: *(kiszól)* Mondjad!

B. Z.: Megjött a fordítás.

Ildi: *(fanyarul)* Nagyon örülök.

B. Z.: Hozd a kertbe a kávé, majd fölolvassom. *(Székhúzás, zajok, léptek, csészecsörgés, papírhajtogatás.)*

George, a Mérműk hangja: *(kissé meszszebbről)* Dear Mr. Dzsovisz!

B. Z.: Dzsovisz az eszed, te hülye amerikai: Jovica. Jovica Milošević Fitzgerald... *(Lapozgat.)* Nem is olyan hosszú ez a levél...

Ildi: Most fontos vagy nem fontos?

B. Z.: Biztos az... Hallgass inkább, olvassom...

George, a Mérműk hangja: Kedves Mr. „Dzsovisz”! Hogy én ki vagyok, nem érdekes. Inkább elmesélem, hogyan jutottam önhöz. Ella mutatta be nekem önt. Igen, Ella Fitzgerald. Nem koncerten, hanem egy kórházban. Newporton ugyan sokszor láttam őt is a rádiós árokból, de

akkoriban nem beszélhettünk. Évtizedek múlva találkoztunk a Niagara Falls kórház laborja előtt. Ő kerekesszékekben ült, akkor már mindkét lábát a térde fölött csonkolták. Megette a cukor... A feje is kicsi lett, összetöpörödött, és szinte teljesen vak volt. Az ápolók ott hagyták. Vettem a bátorságot, és megszólítottam. Kezet csókoltam neki, és elkezdtem makogni, hogy mit jelentett nekem a hangja, az éneke, az a jellegzetes életerő... Erre nevetni kezdett, és egy nagyot a combtővére csapott. *(Kórházfolyosó, távoli gépzümmögések.)*

Ella: No! Ilyet legutóbb Jugoszláviában hallottam.

Méznök: Milyet?

Ella: Ilyet. A jazzról. Te is jugoszláv vagy?

Méznök: Nem. Örmény.

Ella: Mindegy is, úgyis ránk kerül a sor, igaz? *(nevet)*

Méznök: *(zavartan)* Mit..., mit hallott Jugoszláviában?

Ella: Hát az nem akármilyen volt. Még '63-ban jártam ott először. Egy rettenetes ronda, olyan oroszos épületben léptem fel. Telt ház volt, nagy hangulat. Koncert közben egyszer csak fölpatant a pódiumra egy kis emberke. Letérdelt elémbem, és dülledt szemmel, mintegy transzban, tapssal kísért.

Méznök: Nem vitték le a biztonságiak?

Ella: Intettem az enyéimnek, hogy hagyják. Volt már máskor is hasonló esetem, de éreztem, hogy ez más, mint a többiek. Ahogy ragyogott a szeme..., nem is rám nézett, hanem belém, a zenére, vagy..., ki tudja? Ez a kis kopasz velünk volt végig... A nyelvét nyújtogatva falta a hangoikat, szinte beragyogta a zenét.

A koncert után persze meghívtam a bárba. Nem tudott angolul, ezért inkább énekeltünk. Tudod, úgy scattolva. Nem tudott énekelni sem, mégis... az valahogy jazz volt. Hajnalig sok brandyt lenyomtunk. Egy percre se lankadt, tüzesen végig lobogott. Afrikai szíve volt...

Méznök: És aztán?

Ella: Aztán? Jó tíz év múlva jártam megint arafelé. Ott volt. Az első sorban táncolt, de ülve, a székekben. Rájöttem, hogy nem mer följönni. Ott lihegett, mozgott végig a széken, de onnan is megbúvólt bennünket. Felemelt... A koncert után bejött az öltözőbe, a kezemet csókoltatta, mint most te. Felhajtotta a zakója gallérját: ott volt a tíz évvel azelőtti rúzsnyomom, amikor a vállára dőlve énekeltünk, hajnalig. Azóta nem mosta ki a zakót. Kérem tőle: miért nem jött föl a pódiumra? A fotós barátja lefordította, amit csak suttogva mert elmesélni: hogy azt mondták a rendőrök, ha megint megteszi, még engem is elvisznek, nem csak őt. Piszkos kommunisták ezek – mondta –, jól ismeri őket, volt ő már börtönben, verték jazzért is, mert a szabadság és az Isten áldása nélkül stb... Olyan áhítattal beszélt szegény Amerikáról..., azt hitte, itt él a Szabadság.

Méznök: Mi lett vele?

Ella: Többé nem láttam... Hamp mesélte később, hogy amikor Jugoszláviában járt, és a koncert végi ráadásakor a Flying Home-mal meneteltek a közönség között, egyszer csak valami elröpült előtte. Egy kis ember. Pont Pepper nyakába zuhant. Tovább menetelt velük, énekelt, ölelte őket. Tisztára eksztázisban volt, eufóriájával az egész termet megőrijtette... De Pepper sem fűjt jobban azóta – mesélte Hamp. Hát ez csak ő lehetett. Egyedül ő.

Mézők: Ilyen ember kellene nekem.

Ella: (*föllobban*) Még egyszer hallottam felőle. Bostonban. A Ritzben. Ott találkoztam a barátjával.

Mézők: Itt él a barátja?

Ella: Főpincér a Ritzben.

Mézők: ...ő elvezethetne engem hozzá.

Ella: (*gyanakodva*) Mire kell ő neked?

Mézők: (*elgondolkodva*) Egy olyan ember kellene, aki nem megvehető. Egy igazi szívember.

Ella: Tudjátok is ti, mi a szív...

Mézők: Tudja, Miss Ella..., magának elmondhatom... Van egy titkom: én voltam a hangmérnök Duke '56-os newporti koncertjén.

Ella: Már ezt is titkolni kell?

Mézők: Neeem, nem..., még nem, de... olyan furcsán alakult minden... Biztos hallott róla... (*belelovalja magát*) Willis a kijövetelkor meglökte a mikrofonját.

Ella: (*gúnyosan nevet*) Willis..., a bálgúnár.

Mézők: ...a mikrofon akkor kifordult, és végig a közönséget vette, nem a zenekart. Máskor visszafordítottam volna a mikrofont, de akkor valamiért csak ültem mozdulatlan. Nem gondoltam semmire. Még a producerekre sem. Valami furcsa nyugalom vett rajtam erő.

Ella: Mint mostanság énrajtam. (*főlsóhajít*) Ez az igazi szabadság, fiam!

Mézők: Bocsánat..., mi?

Ella: Ahol tartok.

Mézők: Az, hogy vége a zenélésnek?!

Ella: (*kifakad*) Az, hogy nincsenek körülöttem hajcsárok... És már nem nyúlálnak a lábam közé. Nincs már gusztusuk hozzá! Hahaha...

Mézők: De asszonyom...

Ella: Hát azt hiszed, fiam, ezek csak úgy fölengednek a pódiumukra?! Akárkit? Ilyen zsírpo-fák?! (*határozottan, keményen*) Hálát adok az Úrnak, hogy földaraboltatott: még ideát szabad lehettem. Most már csak a szél simogat, meg a nap... Reggelente a madarakat hallgatom, meg a testvérem nevetését... Ooh, Lord! Halleluyah!... (*Rekedt torokköszörülés.*) Remélem, Louis is veled van, Uram! Tudod, hogy neki a pódiumon szakadt meg a szíve? Még betegen is hajtották, mint az igavonó barmot. Az utolsó leheletünkig nyúznak bennünket. Nem változott itt semmi. Még a hajcsárok is ugyanazok. Csak a szívünk

maradt meg. Azt megőriztük... Őnéki. (*Rekedten, Satchmót utánözva énekli.*) Nobody knows, what a trouble I have seen... just Jesus... (*Köhögésbe fullad.*)

Mézők: (*maga elé*) Igaza van, Miss Ella, de azért a zene mégis...

Ella: Folytasd inkább, fiú!

Mézők: Igen... Szóval volt akkor valami Newportban, amit csak én láthattam... Nem unatatom?

Ella: (*jókedvűen*) Mondd csak, fiú, mondd, majd odaát ezt is elmesélem Duke-nak. (*nevet*)

Mézők: Mondtam ugye, hogy a zenekart és a szólistát csak egy mikrofon vette: az, a másik pedig, amelyik elfordult, a közönséget. Akárha megrendezték volna. Mintha valaki tudta volna, mi következik. A koncert után Wein rögtön el is vette mind a két eredeti szalagot. Egyszerűen le-tiltotta. A zenekari felvételt azért később mégis kiadatta lemezen, és ott hallatszík valami a közönségből, de az messze nem az, ami odalent történt! Nem ám! Azon a bizonyos második mikrofonos felvételen, no, azon ott van. Azt eltüntették. A tv-felvétellel együtt. (*Halkabbra veszi.*) Magának elmondhatom: mielőtt Wein elvette a rádiós szalagokat, előbb lemásoltattam őket.

Ella: (*meglepődve*) Megvan még?

Mézők: Egy indián őrzi.

Ella: Az jó.

Mézők: De vén már, és minden más lett, itt még a falnak is füle nőtt. Jobb lenne átvinni a pocsolyán túlra.

Ella: (*közbeváág*) Az egész koncert rajta van?

Mézők: Rajta, de a Diminuendo a lényeg. Tisztán emlékszem: aznap, mint máskor is, a kezdet előtt pár perccel már bekapcsoltam a mikrofonokat. Olyan sose tudni alapon. Most a koncert előtt is érezhető volt egyfajta feszültség. Hallottuk, ahogy Wein morgott Duke-ra, hogy megölik őt a kritikusok, ha a nagyzenekar nem újít, és ha bukás lesz, mehet Duke a pincékbe triózni..., szóval ilyeneket. Fenyegetőzött. Ronda egy szokása volt...

Ella: Ezeknek fogalmuk sincs, milyen állapotban van egy zenész a koncert előtt. Igazi szarháziak.

Mézők: Szóval, Duke belevágott Diminuendóba. A téma bonyolult, nem egy könnyű darab. Ráadásul aznap nagyon meleg volt,

és a közönség türelmetlen..., a zenekar hiányos, néhányan késtek, Duke idegeskedett... Egyszóval, vacak helyzet. Hallom a fülhallgatómból, hogy a közönség beszélget a zene alatt. Kinézek a bódéból, látom, hogy csoportosan kelnek föl, és távoznak. Pedig nem játszottak rosszul a fiúk, még valami fülledtség is fűtötte a zenét. Érezték a zenészek, hogy ez nem az igazi, ezért bekiabálásokkal próbálták egymást hajtani, de még Cat szokásos trombitahárogása sem hatott. Így múlt el kb. négy perc, amikor kijött szólózni Paul Gonsalves. Lazán kezdett, de hogy mi történt vele, nem tudom. Egy perc sem múlt el, és már a fellegekben járt. És ez magával rántott mindenkit. Ismét kinéztem: látom, a zenészek kiabálnak, biztatják egymást, a közönség egy része megáll, mások sietve jönnek vissza, egy fekete dresszes szőke nő a széksorok közt gyönyörű táncba kezd. Másfél perc múlt csak el a tenorszóló kezdetétől, és már mindenki ordított. Hihetetlen! Mindössze másfél perc szóló! Csak ennyi – utólag lemértem. A nézők üvöltve nyomultak a pódium elé – egyébként csupa értelmes arc, egyetemisták, orvosok, szóval rendes, jól öltözött emberek –, de most eszüket veszve ugráltak át a sorokon, ott szorongtak a zenekar lába előtt. Bent ugye mindkét mikrofont hallottam. Azt is éreztem, hogy a ritmusszekció valahogy elmozdult, egész másképpen húz, mint szokott, pedig Duke-ot alig hallottam. Azt viszont igen, ahogy hátulról Wein kiabált: „Lázadást szítotok?! Miféle lázadás ez?! Kíalts oda Duke-nak! Szólj neki, hogy elég volt!!!” Duke csak a foga közül morogta: „Sose mondd egy zenésznek, hogy elég volt, sose mondd...” Máskor rettegték Weint, most le sem szarta senki. Wein tovább kiabált: „Miféle cirkuszi állatság ez?! Vaudeville, Newportban?!” Duke belevágott a zongorába: „Ez neked mutatvány? Mi vagyunk a cirkuszi majmok?!... Nesze...” – és röpült a zenekar. Már ezrek tolongtak a pódiumnál – ezrek! –, az első sorok egy része kidőlt, Gonsalves teljes eksztázisban fűjt, szerintem fogalma sem volt, hol jár – és ekkor még a szóló felénél sem tartottunk. A java pedig ezután jött. Egyre fokozódó tempóban, mintha duplázták volna a ritmust, pedig nem – visszahallgattam –, csak Paul fűjta ellenállhatatlanul. Röpült, mintha megtáltosodott volna, és már nem is akarna visszatérni soha. Közben a zongorát nem hallottam. Kinézek: lá-

tom, Duke ültében táncol, a térdét veri, és füléig ér az a nagy plömplöm szája. A zenekar őrlítően nyomult, aki nem fűjta, az üvöltött, akárcsak az a több ezer ember előttük. Mindenki ugrált, vonaglott – ekkor kapcsoltam, hogy én is egy helyben táncolok a fülkémbe, és nyögök veszettül, mint Peterson szokott zongorázáskor. Kinéztem a kis ablakon: látom, Wein hátul toporzékol, a sötét szemüvegesek csendesítik... Kb. a zene nyolcadik percében voltunk – ezt is utólag lemértem –, és megtörtént az, amit már elképzelni sem tudtam: Paul rátett még egy lapáttal. Ekkor felforrt minden. Duke is fölriadt, és alányúlt Paulnak. Szinte leszakadt az ég: hétezer ember őrlőn táncolt egymás hegyén-hátán, a székek ripityára törtek, senki nem figyelt semmire, csak egy nagy lüktető foltot láttam odakinn... Ááh!..., kár a szóért. Nem tudom elmesélni..., a'sse tudom, miként ért véget..., nem emlékszem..., egyszerűen nem emlékszem, hogy vége lett volna.

Ella: God bless the guys... Duke tudott a szalagokról?

Mézők: Tudott. Pár évre rá megmondtam neki.

Ella: És mit szolt?

Mézők: *(leverten)* Semmit. Somolygott. Csak azt kérdezte, honnan valók a szalagok. Szerintem nem hitt nekem. Pedig én őriztem őket, és ott volt minden azokon a szalagokon!

Ella: *(nevet)* Azt hiszed? Nincs azokon semmi, drága fiú. Semmi... *(Szuszogások, távoli kórházi folyosózajok.)* Azon a tömérdék szép felvételen senki sincs..., én se. *(súgja)* Ami van, az itt van. *(mellére üt, majd fölmutat)* Vagy ott. A többi smafu. *(más hangon)* Egyszer ketten ma-

radtunk Duke-kal az öltözőben. Meg a térdig érő szivarfüst. *(nevet)* Pont ilyesmiről beszélgettünk. Akkor meséltem neki Dzsóviszról, a kis emberről meg a mai félszívűekről. *(A zajok eltűnnek.)* Igaz, Duke?!

Duke: *(csöndesen)* Tudod, Ella, én 1956-ban születtem újjá. Mert ugye az ember már csak ilyen: vagy elhal, vagy újjászületik... Én 1956-ban. Newportban. Azon a nevezetes éjszakán.

Ella: Hallottam róla, Vén Hercegem. Gonzi fölgyújtotta Newportot.

Duke: *(fölnevet)* Te elhiszed, vén csoroszllya, hogy ő volt?... *(közel hajolva, évődően)* Nem Paul volt, nem ám, de nem is az a szőke nő, akire kenték... Eegen...

Ella: *(gúnyosan)* Tán a Wein? *(karcosan nevet)*

Duke: Affenét. Ő csak megolajozta. Tudod, ki volt? *(kivár, nevet)* Jo Jones volt.

Ella: A Papa?!

Duke: Úgy bizony: Papa Jo, a dobkirály. Paul később mindent elmesélt: Annyira részeg nem voltam – mondta –, hogy ne értsem koncert után az öltözőben rám üvöltöző szemüvegeseket, de fáj a májam. Csak mosolyogtam. Papa Jo lebegett a szemem előtt. A jó öreg Papa Jo. Emlékszel, Duke, a Diminuendo témáját ismételtük, a Wein kiabált, te a zongoránál dúltál-fúltál, a nézők meg kezdtek szétszéledni. Mondom is magamban, jól tetted, hogy lecsesztél minket, Hercegem. Megérdemeltük. Trógerok vagyunk, késünk, iszunk... Szóval így évődtem. Egyszer csak fölűnt, hogy valami mozog odalenn, az üres zenekari árokban. Volt már bennem pár löket, de azt láttam, hogy valami fehér folt villog a félhomályban. Olyan volt, mint egy táncoló szellem, aki nekem integet. Rajtam volt éppen a sor, előrementem, és elkezdtem szólózni. Gyönyörű ritmusban táncolt a fehér folt..., csak őt láttam. Elöntött valami..., valami boldogság..., és kezdtem elfelejteni, hol vagyok. Később mondták, hogy a 8. kórusom után felállt egy szőke nő, és táncolni kezdett. Azt hitték, ez tüzelt föl. Nem is láttam. Csak azt a fényt odalent. Éreztem, hogy közben Sam meg Woode valami furcsa swinggel alám nyúlnak. A fehér folt közben egyre örjítőbben lobogott... Én nem gondoltam semmire, még a hangszeremre sem, nem is tudom, hol tartottam, azt sem tudom, meddig tartott. Azt mondják, 27

kórus volt, lehet... Amikor visszaültem, látom, hogy hétezer ember üvöltve tapossa egymást a pódium előtt. Örjög a tömeg, forr minden, boldogok mind. Wein meg üvöltözik a díszlet mögül, Jimmy felesel vele... De a zenekar rá se ránt, hasítunk, vágatunk ám, akár a szél a felhőkkel, igaz, Duke? Visszaültem, és megint szemembe vágott az a táncoló fény. Lenézek, hát látom, hogy Jo vigyorog ott, azzal a csontos lópofájával. Papa Jo volt. Ott ugrált, egy fehér újsággal verte a nagy négyest, hadonászott, mint az örült. Belevaló gyerek, apám! *(Innentől ismét Duke hangja.)* Belevaló gyerek, apám! – így mesélte Paul. Még jó, hogy becsuktam a szemem, és semmit sem láttam. Se Pault, se a táncolókat. Ez a zene nem belőlünk jött... Fáj mindenem, de boldog voltam: csak a Nagy Kabóca lüktetett. Mindent láttam... Mindent, a legapróbb részletig, csukott szemmel... Én ekkor születtem újjá, 1956-ban... *(Visszajönnek a kanizsai kert hangjai.)*

Mélnök: Hát ez volt a 27 kórus története, Mr. Dzsóvisz. Nincs értelme erről többet írni. 27 kórus szabadság. Összesen 6 perc. Magánál jó helyen lesznek a szalagok. Ég áldja önt, Keep the Jazz alive! És kerülje Amerikát, uram!

B. Z.: *(hangján olvasva)* Post scriptum: Megőriztem pár újságcikket. Iderakom azokat is. A Times, az Independent, a Down Beat, de igazából ez mind bullshit.

(Papírcsörgés, hajtogatás.)

Bicskei Zoltán: Híres újság volt akkoriban az Independent... No, itt a cím: Zavaros est Newportban.

(1. újságcikk):

Zavaros est Newportban. Félreértés a zenészek és a szervezők közt. Nem ment a híres zenekarnak. A hallgatóság a harmadik kórus után kezdett kivonulni, de akkor csoda történt: egy táncoló sárga ruhás nő visszafordította a nézőket. A hajnalig tartó a mulatságban az Ellington zenekar bírta a strapát. *(Papírhajtogatás.)*

B. Z.: Mulatság, hááá... meg strapa. A „független” lap... No, nézzük a Timest, a nagy, erős Timest...

(2. újságcikk):

Az év embere: Duke Ellington! A hatalmas sikert aratott newporti koncert egyenesen újságunk nevezetes címlapjára röpitette a kiváló fekete muzsikust. Miként élesztette föl az Ellington

zenekart egy szőke nő? Háttér-információk és objektív beszámoló lapunk 17. oldalán! (*Papír-csőrgés.*)

B. Z.: Idióták. No de majd a Down Beat, „a szakemberek”..., azok megmondják.

(3. újságcikk):

Duke Ellington Newportban – kritikai beszámoló:

A Gonsalves-kórusok struktúrája valójában sematikus volt. A pillanatnyi hangulat maga alá gyűrte ezt az egyébként kiváló zenészt. Az utólagos elemzés megerősíti, hogy Gonsalves nem uralkodott a zene fölött. Nemcsak hogy nem követte a 4-es ütemrendet, de a tenor hangja több helyen megbicsaklott. Ami máskülönben érthető, hiszen Gonsalves sosem játszott a mély esz alatt. Valószínű, ez alkalommal Sonny Stittet próbálta utánozni, de a fekete blues csúszós hangjai nem a mesztic Gonsalvesnak valók. Kétségtelen, hogy Paul Gonsalves rutinos muzikalitása erőteljesen hatott a közönségre, de ami a zene formaművészetét illeti: semmi új nem történt. Éppen ezért nem is beszélhetünk jazz-történeti pillanatról. Amennyiben pontos látélelet szeretnénk erről a koncertről, talán inkább a szociológiai szemszögből kellene górcső alá venni...

B. Z.: (*Papírgyűrés.*) Górcső a jó édes anyatok! Megyek, fölhívom Domit. (*Távolodó lépések.*)

Ildi: Majd az irodából, Svédország nem két dinár.

B. Z.: (*izgatottan, gyerekesen*) Nem várhatok, ez..., ez most élet-halál kérdés. (*Tárcsázás, búgás.*)

Dom: Halló?

B. Z.: Szia, Domi, itt Fufu...

Dom: Szevasz!

B. Z.: Hogy vagy?

Dom: (*nevet*) Ha nem beszélek róla, mindjárt jobban...

B. Z.: Képzeld, kaptam egy furcsa csomagot Amerikából. Igazából még Jovica kapta. Csak most küldte át...

Dom: Jovica? Hogyhogy?

B. Z.: A felesége, no... mindegy, nem akarom a telefont húzni. Az egésznek Ella Fitzgeraldhoz van köze, meg Newmhoz. Meséld el, kérlek, még egyszer, hogy is volt az Newmmal, elfelejtettem már a részleteket. Tudnom kell.

Dom: Newm... A Newm... Faszta gyerek volt. Mennyi fasza gyerek volt akkoriban velünk.

B. Z.: Az újvidéki big bandben veletek játszott, ugye?

Dom: Tenorozott. Olyan Lester Young-os, lágy tónussal. Egész finoman. Ómoravicai volt, mint a Dormán. Király István volt a rendes neve. Willis Conover hallotta egyszer Belgrádban, és segített neki a Berkeley-be kijutni.

B. Z.: Az a kappanhangú?!

Dom: (*nevet*) Az, az... Jovicának jobb hangja volt, csak nem jó helyt született. (*nevet*) Ahogy mi sem.

B. Z.: Mi lett veled?

Dom: Newmmal? Valahogy visszakeveredett Európába..., vagy ki sem jutott Berkeley-be? Nem tudom már. Arra emlékszem, hogy kiment Németországba vendégmunkásnak. Az amerikai katonai klubok közelében akart lenni, hogy láthassa a nagy jazz-zenészeket. Néha beszállt közéjük, de hamar elérte a baj. Minket mindig hamar elér a baj. A futószalag ledarálta a középső ujját. Le kellett vágni. Az ujjá miatt nem szaxofonozhatott tovább, ezért beiratkozott egy karmestertanfolyamra. Közben pincérkedett is. Abból élt. Sosem adta föl. Newm mindent szeretett, a népzene, Vivaldit... Volt, hogy éjjel fölhívta Dormánt, hogy telefonon keresztül játsszanak két szólamban furulyán Vivaldit! Tiszta örült volt, zenebuzi...

B. Z.: És aztán?

Dom: Valahogy Bostonba került. Ott is hamar összebarátkozott a zenészekkel. Nem is akárikkel! A Miles zenészeivel! Érted? Egy ómoravicai gyerek. Minden éjjel gyalog baktattak haza a jazzklubokból Tony Williamsszel meg a többiekkel. Akkoriban még békés város volt Boston, szabadon sétálhattak, és útközben a zenéről vitatkoztak. Délelőttönként az opera meg a filharmónia olcsó matiné-előadásaira járt, vagy a nagykönyvtárt bújta. A költészet izgatta..., leginkább a költészet... Ómoravicán még asztalos volt. Látod, milyen emberek születnek errefelé?! Százszor nagyobb tehetség mind, mint Nyugaton, de nem lesz belőlük semmi. Nekünk... valahogy semmi sem sikerül.

B. Z.: De mi volt Bostonban?

Dom: (*messzi hangon*) Bostonban?... Ott a Ritzben dolgozott, egész a főpincérségig vitte.

Egyik éjjel az egyik luxusapartmanból csöngettek egy üveg bourbonért. Ezt mindig a főpincérnek kell fölvennie. Bekopog, rekedtes női hang, belép. Az ágyon, hálóköntösben meg ott fekszik Ella. Ella! Érted? Ella Fitzgerald. Majd kiugrott a szíve, de nem szólhatott semmit, mert a protokoll szerint csak válaszolni van joga. Megkérdi, töltsön-e. Azt mondja erre Ella: nem amerikai a kiejtésed. Európai, Jugoszláviából – válaszolja Newm. Ella fölpattan: Jugoszláviából?! Ott a legjobb koncertezni, ott voltam Bbbb...? Belgrád, hölgyem – mondja Newm –, Belgrád. Én is ott voltam akkor. Az én barátom az a kis, barna zakós emberke, a mozigépész... – és így dumáltak Jovicáról, az igazi jazzről meg a költészetéről. Reggelig két üveg bourbont megittak... *(sóhajt)* Két ilyen ember..., a fenébe..., hagyjuk, Zolikám, érted..., hagyjuk..., csak beteg leszek tőle.

B. Z.: Várj, Domi, csak azt mondd meg...

Domi: *(közbevág, fáradt hangon)* Mondd meg, hogy ölelek mindenkit. Szevasztok... Szevasztok! *(A telefonkagylók zajai, ajtónyílás, Ildi jön kávéscsészecsörgéssel.)*

Ildi: 12 perc volt.

B. Z.: Meg 40 év...

Ildi: Mit mondott?

B. Z.: Istenem..., senkin nem tudunk segíteni... *(Öltözködés zajai.)*

Ildi: Hová mész?

B. Z.: *(A cipőjét húzza, nyög.)* Ki, a világból! Tele a tököm mindennel.

Ildi: Vigyél pulóvert, az éjjel hideg lesz! És húzd ki a kulcsot a zárból, mert a gyerekek hajnalban jönnek!

B. Z.: *(morogva)* Rezervoár...

Ildi: Megvárlak. Tudod.

*

(Éjjeli szél, erdősusogás végig, bokrok csörgeése lépésekkel, a Tisza-part halk vízkotyogása, szétszórt éjjeli madárhangok.)

B. Z.: *(Leül.)* Éjjél körül lehet már... Jovica, Jovica..., látod, mik lettünk? ...már semmiért sem lelkesedünk. Elkurvultunk... Még egy füstös pincénk sincs, csak egy langyos kávézónk... Most is csak kesergék, pedig te voltál börtönben, téged aprítottak a rendőrök, téged akasztott a fogasra a jazzért a munkaadód a háború után... Igaz, akkor a partizánigazgatók oldalán még

pisztoly fityegett... Jobb is, hogy nem látod, most mi van. Kifogyott a szusz mindenkiből... Lófasz az egész! Még nyüzszíteni sem képesek, csak a nyafogás, az van. ... Az nem lehet, hogy elapad a lélek!! *(Kuvikhang. Fölkap egy göröngyöt, és a falombba dobja, nyögve visszaül.)* Dögöjj meg!... *(Vízparti hullámkotyogás, lombzajok, távoli rigófűtty.)* Már hajnalodna? Ilyentájt tántorogtunk veled hazafelé, végigszubidubizva a hajnali Telepet. Azok az éjjelek! Istenem, mekkora örömenek voltak! Az eget repesztették a rezesek! Ott bővölted a fiúkat, lángoltunk mindannyian!... Milyen örömmel kísérték Szabadosék Pesten, pedig akkor már kerülgetett a fene, énekelni sem bírtál. Csak hörögted, hogy Common George! Common Misi!... Te, figemadár...

Jovica: *(rekedt halk hang a távolból)* Ladies and Gentleman! This is a time...

B. Z.: Hhh... Jovica, te lennél?!

Jovica: *(kicsit hangosabban)* Ladies and Gentleman! This is a time for Jaaazzz!

B. Z.: Haha! Igazad van Jovica! A fenébe a nyavalygással! Gyerünk, fűzd be a filmet, elvégre mozigépész volnál... Ez az... Így... ...egy ideig sötét van, és csak aztán gyúl ki a vászon...

(Éjjeli tücskök, lombsusogás.)

...Milyen szépen gőzölög a Tisza... Jovica!... Látod, kik jönnek?! Az ott elöl Prez, utána meg Bird! Hátrább érkezik Trane, Papa Jo, a jó öreg Satchmo!, az oldalán biceg Ella..., de itt szorong Vég Gergő, az öreg prímás, meg a bögfős Stevica is!... Csupa füst minden, mint régen a föllépések előtt... Mindenki izgatott... Milyen jó meleg van! Jovica..., itt az idő..., eljött az idő, ez az az idő! Ez a mi időnk. Hol késtek, harsonák?!

Fúdd meg, Trummy! Gyerünk, Trummy! Repeszd a rezet, Trummy boy, mert a szentek most a mennybe mennek. Fújjad, Trummy Young, te mad dog! Te is Honoluluba szöktél, nem kellett a szürke York, nem kellett – mint a viccben – Kamcsatka, hanem Honolulu, Honolulu... Common Trummy! Duplázd a ritmust, Trummy fiú, gyerünk, Trummy! Följebb, Trummy! Még följebb! Ott lebeg már Sun Ra fényhajója, ott regél a királyi zenekarunk is – no! –, csak föl!, följebb!, még följebb! ...érkezünk királyunk, Nap, kenjed, Trummy, take a Trummy, gyerünk, Trummy...

Jövünk, Uram.